

Sundhedsstyrelsens opfølgning på screeningsprogrammet for livmoderhalskræft

Sundhedsstyrelsen følger løbende op på screeningsprogrammet for livmoderhalskræft mhp. om der er behov for justeringer. Sundhedsstyrelsens finder ikke at deltagerprocenten i screeningsprogrammet på 64 % er tilfredsstillende. Styrelsen vil bl.a. på den baggrund indkalde relevante parter til drøftelse af, om programmet kan forbedres for at øge deltagelsen.

Sundhedsstyrelsen udsendte i september 2007 nationale anbefalinger vedrørende screening for livmoderhalskræft. Anbefalingerne blev revideret i 2012, bl.a. for at tage højde for den hastige udvikling indenfor området herunder indførelse af væskebaseret prøvetagning, nye metoder til test for human papillomvirus (HPV), samt muligheden for vaccination mod HPV, der var blevet indført som del af børnevaccinationsprogrammet i 2009.

Det nuværende screeningsprogram for livmoderhalskræft er opbygget således, at kvinder i alderen fra 23-49 år inviteres til screening hvert tredje år, mens kvinder i alderen 50-64 år inviteres hvert femte år. Selve screeningsundersøgelsen består af en lille celleprøve, der tages med en lille børste fra livmoderhalsen.

Screeningsprogrammet er opbygget med afsæt i viden om, at en kvinde kun kan udvikle livmoderhalskræft, hvis hun er smittet med human papillomavirus (HPV). Ved screeningen undersøges cellerne fra livmoderhalsen for celleforandringer eller HPV-forekomst.

Efter de reviderede anbefalinger i 2012 anvendes undersøgelse for celleforandringer (cytologisk undersøgelse) fortsat som primær screeningsmetode til kvinder i aldersgruppen 23-59 år, mens test for højrisikotyper af HPV er indført som primær screeningsmetode for kvinder i alderen 60-64 år.

Såfremt der hos kvinder på 60 år og derover ikke påvises HPV, afsluttes kvinden fra screeningsprogrammet, da hun vurderes at have en meget lille risiko for at udvikle livmoderhalskræft. Påvises der derimod HPV i celleprøven, overgår kvinden til udredning og efterfølgende opfølgning uden for screeningsprogrammet.

HPV-test er indtil videre kun indført til aldersgruppen 60-64 årige, men udviklingen følges med henblik på, om testen også kan anvendes som primær screeningsmetode til kvinder fra f.eks. 50 år.

Begrundelsen for at anvende HPV-test til den ældre del af screeningsgruppen er, at testen har en høj negativ prædiktiv værdi. Det vil sige, at man ved et negativt resultat kan være ret sikker på, at kvinden ikke udvikler forstadier til livmoderhalskræft. Da forekomsten af HPV-

infektion er forholdsvis lav blandt kvinder i alderen 60-64 år, kan disse kvinder ved fravær af HPV afsluttes fra screeningsprogrammet. Forekomsten af HPV-infektion hos den yngre aldersgruppe er derimod hyppig, hvorfor man ved anvendelse af HPV-test hos yngre kvinder risikerer, at for mange kvinder testes positive for HPV uden at have forstadier til livmoderhalskræft. De fleste HPV-infektioner forsvinder spontant, men blivende infektioner med højrisikotyper øger risikoen for udvikling af livmoderhalskræft.

Anvendelsen af HPV-test som afsluttende screeningstest for de 60-64 årige er blevet anfægtet med den begrundelse, at 'hvilende' HPV infektion skulle kunne aktiveres og medføre opståen af celleforandringer, hvis immunsystemet svækkes f.eks. pga. alder eller sygdom. Det er Sundhedsstyrelsens vurdering, at der ikke er tilstrækkelig videnskabelig dokumentation herfor. Styrelsen vil dog løbende følge området og vurdere, om ny viden bør føre til justeringer af screeningsprogrammet.

Forekomsten af livmoderhalskræft er generelt højere i Danmark end i f.eks. Norge og Sverige. Dette kan bl.a. forklares ved en anden risikoadfærd i Danmark, samt en senere udrulning og lavere deltagerprocent i det danske screeningsprogram. I Danmark er der også flere kvinder i aldersgruppen 65 år og derover, der udvikler livmoderhalskræft end i de andre Skandinaviske lande, og dødeligheden af sygdommen blandt ældre kvinder er høj. På den baggrund har der fra flere sider været fremsat ønske om, at den øvre aldersgrænse hæves eller fjernes, så kvinder over 64 år fortsætter med at modtage regelmæssige tilbud om screening, også selvom HPV-test har været negativ.

I henhold til Sundhedsstyrelsens anbefalinger har de patologiske afdelinger indført audit af alle tilfælde af nydiagnosticeret livmoderhalskræft. Ved en audit undersøges, om kvinden har deltaget i screening, og der foretages en genvurdering af tidligere celleprøver. En audit for 2013 er ved at blive opgjort og forventes at bidrage til yderligere kvalitetssikring af screeningsprogrammet. Viser det sig, at ældre kvinder med livmoderhalskræft har deltaget i screening, kan dette give anledning til en vurdering af, om screeningsprogrammet skal forbedres, og om der bør indføres en særlig opfølgende indsats overfor denne gruppe. Skyldes tilfældene af livmoderhalskræft derimod i højere grad manglende deltagelse i det tilbudte screeningsprogram, bør de fremadrettede tiltag fokusere på at øge tilslutningen til screeningsprogrammet.

Tilslutningen til det danske screeningsprogram for livmoderhalskræft var i 2012 på 64,2 % på landsplan, med regional variation fra 59,9 % til 68,2 % af de inviterede. Sundhedsstyrelsen finder ikke denne deltagelsesprocent tilfredsstillende. Sundhedsstyrelsen vil derfor sammen med regionerne drøfte, hvordan deltagerprocenten kan øges, således at man som minimum når op på de 75 %, der er fastsat som national standard.

I Sundhedsstyrelsens anbefalinger er der beskrevet mulige indsatser til forbedring af deltagerprocenten. Der er især fokus på to områder – tilgængelighed og mulighed for selvtest. Et pilotprojekt med henblik på at lette tilgængeligheden af prøvetagning for den enkelte kvinde samt et pilotprojekt med HPV-selvtest i stedet for nr. 2 erindringsbrev er beskrevet. Oprettelsen af klinikker med åben adgang til screeningsundersøgelser er foreslået for at øge tilgængeligheden. Det er med højrisiko-HPV-test blevet muligt at udføre screening på et materiale, som kvinden selv kan tage og indsende til laboratoriet. Undersøgelser tyder på, at deltagelsesprocenten kan øges ved at indføre denne slags selvtest, som et tilbud til de kvinder, der ikke reagerer på invitation og senere erindringsbrev.

Sundhedsstyrelsen afventer således resultaterne af audit af livmoderhalskræfttilfælde i 2013, der forventes offentliggjort juli 2014 som del af årsrapport 2013 for Dansk Kvalitetsdatabase for Livmoderhalskræftscreening. Når resultaterne foreligger, vil Sundhedsstyrelsen indkalde relevante parter til et møde for at drøfte, om der med baggrund i ny viden og resultater fra audit er behov for justeringer af screeningsprogrammet, samt drøfte tiltag der skal øge deltagerprocenten.